

Nr 70.

Av herr **Wahlund m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställning om anslag till allmänna barnbidrag.*

I årets statsverksproposition, femte huvudtiteln, har departementschefen i samband med frågan om anslag till allmänna barnbidrag för budgetåret 1951/52 upptagit spörsmålen om sättet för utbetalning av barnbidragen samt om ersättning till kommunerna för deras kostnader för barnbidragens utbetalning.

Departementschefen erinrar om att han vid beslutet om de allmänna barnbidragen vid 1947 års riksdag förordade en lokal utbetalning och att riksdagen anslöt sig till denna ståndpunkt. Socialstyrelsen har numera redovisat resultatet av en av styrelsen företagen undersökning rörande kommunernas kostnader för utbetalningen av de allmänna barnbidragen under år 1948. Av vissa skäl anses icke möjlighet föreligga att nå en helt tillförlitlig jämförelse mellan kostnadernas storlek vid central och lokal utbetalning. Även om ytterligare utredningar måhända skulle giva belägg för att kostnaderna för en central utbetalning bli något lägre än vid nuvarande system, föreligga enligt departementschefens mening icke tillräckliga skäl för att f. n. övergå till central utbetalning. Kommunerna ha gjort icke obetydliga investeringar för handhavandet av utbetalningen. En övergång till central utbetalning skulle medföra nya investeringar i maskiner m. m. samt en utbyggnad av den centrala statliga administrationen, varigenom statsverket skulle åsamkas ökade kostnader. Då det hittillsvarande systemet i huvudsak befunnits fungera på ett tillfredsställande sätt, förordar socialministern, att detta bör tills vidare få bestå.

Beträffande spörsmålet om ersättning till kommunerna för bestyret med barnbidragen erinrar departementschefen om att han i samband med frågans behandling vid 1947 års riksdag uttalade, att barnbidragen i viss omfattning torde komma att medföra en minskning av kommunernas fattigvårdsutgifter och utgifter för omhändertagna barn. Oavsett detta finner statsrådet skälen för att bereda kommunerna ersättning för ifrågavarande kostnader icke så starka, att åtgärder härför f. n. böra övervägas. Frågan bör enligt hans mening upptagas först i ett större sammanhang, då statsbidragen överses generellt. Lämpligen bör den bli föremål för behandling av bl. a. allmänna statsbidragsutredningen.

Om vi ansluta oss till den uppfattningen, att övergång till central utbetal-

ning av de allmänna barnbidragen i alla händelser icke bör ske f. n., kunna vi däremot icke finna de skäl övertygande, som anförts mot att kommunerna snarast erhålla ersättning för de med utbetalningen av barnbidragen förenade kostnaderna.

Av socialstyrelsens utredning framgår, att kommunerna få bära betydande kostnader för bestyret med barnbidragen. *Uppläggningsarbetet* beräknas enbart i fråga om personalutgifter ha kostat 1 miljon kronor. Härtill komma kostnaderna för maskinell utrustning och övriga omkostnader, vilka sammanlagt torde belöpa sig till minst 1,5 miljoner kronor. De sammanlagda *löpande årsutgifterna* per bidragmottagare inom kommuner med maskinell utrustning (frånsett Stockholm) uppgå i medeltal till 1 krona 66 öre. Enligt socialstyrelsen kunna de totala årliga kostnaderna för rikets alla kommuner uppskattas till cirka 1,6 miljoner kronor.

Erinras må att 1947 års riksdag godkände följande uttalande av vederbörande utskott (sammansatt stats- och andra lagutskotts utlåtande nr 4):

»Enligt utskottets mening äro de allmänna barnbidragen att anse som en rent statlig angelägenhet. Även om de allmänna barnbidragen kunna medföra en minskning av kommunernas fattigvårdsutgifter, motiverar detta i och för sig icke, att kommunerna utan ersättning skola ombesörja en betydande del av de allmänna barnbidragens administrativa handhavande. Frågan bör enligt utskottets mening ytterligare övervägas. Utskottet föreslår, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, att Kungl. Maj:t ville till omprövning upptaga frågan om ersättning till kommunerna för kostnader i anledning av de allmänna barnbidragen och för riksdagen framlägga förslag härom.»

I anledning av motioner vid 1948 års riksdag underströk statsutskottets majoritet i sitt av riksdagen godkända uttalande denna ståndpunkt. Utskottet fann det dock icke obilligt, att frågan om ersättning till kommunerna kunde anstå någon tid för att vinna erfarenhet om kommunernas kostnader för administrationen.

Då nu barnbidragen utbetalats under tre år och bl. a. genom den av socialstyrelsen företagna utredningen kännedom vunnits om kommunernas kostnader, synes det rimligt, att riksdagens åren 1947 och 1948 tillkännagivna uppfattning i ersättningsfrågan tillmötesgås.

Det kan i detta sammanhang anses påkallat att något beröra det principiella spörsmålet om kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna, vilket även aktualiserats av 1950 års besparingsutredning. En sak är att villkoren och formerna för statsbidragen till kommunerna behöva förenklas under hänsynstagande även till kommunernas berättigade krav på självbestämmanderätt. En helt annan och väsentligare sak är storleksordningen av de statliga bidragen. Det vore enligt vår mening en baklängesreform att övervältra skattebördan från staten till kommunerna. Detta av

flera skäl. Den statliga inkomstskatten är progressiv i motsats till kommunalskatten. Genom att de sociala och kulturella förmånerna i stor utsträckning finansieras av statliga skattemedel åstadkommes en viss utjämning mellan små och stora inkomsttagare. Av ännu större betydelse är emellertid det starkt varierande skatteunderlag per invånare, som kommunerna i landet uppvisa. Nuvarande principer för utbetalning av särskilda skatteutjämningsmedel möjliggöra uppenbarligen icke en önskvärd likvärdighet mellan kommunerna i fråga om relationerna mellan kommunal utdebitering och de förmåner skattebetalarna erhålla. Genom statsbidragen, varibland en del äro graderade med hänsyn till det kommunala skatteunderlaget per invånare, möjliggöres dock en viss utjämning mellan kommuner med svagare och starkare skatteunderlag.

Ingen bestrider önskvärdheten av en viss återhållsamhet i fråga om statsutgifterna i nuvarande läge. Men det vore ingen reell besparing för skattebetalarna om en nedskärning av statsutgifterna automatiskt medförde en motsvarande höjning av landstingens och kommunernas utdebiteringar. En dylik överflyttning skulle medföra icke blott en synnerligen hård beskattning av medborgare, som råka bo i kommuner med svagt skatteunderlag, utan också ökade bekymmer för de sämre lottade kommunernas ekonomi. En politik efter sådana linjer skulle stå i strid icke blott med medborgarens krav på en likvärdig standard för en viss skatteutgift, varhelst han är bosatt, utan också med tanken på en utjämning i fråga om social och kulturell standard mellan glesbebyggelsen och tätorterna. Det är ett rättvisekrav och en absolut förutsättning för en ökad likvärdighet mellan såväl medborgarna som kommunerna, att statsbidragen till kommunerna och landstingen icke minskas utan tvärtom ökas. Utifrån dessa principiella synpunkter kunna vi icke finna några skattepolitiska motiv, som böra stå hindrande i vägen för att ersättning nu lämnas kommunerna för utbetalningen av barnbidragen i överensstämmelse med av riksdagen tidigare uttalade önskemål.

Ehuru skäl kunna tala för att kommunerna borde erhålla ersättning även för de med utbetalningen av de allmänna barnbidragen förenade uppläggningskostnaderna, anse vi oss dock böra påyrka ersättning endast för de löpande årsutgifterna. Sistnämnda utgifter ha av socialstyrelsen beräknats uppgå i kommuner med maskinell utrustning (utom Stockholm) till i medeltal 1 krona 66 öre per bidragsmottagare. Ersättning av statsmedel synes lämpligen böra utgå för styrkta kostnader, dock högst 1 krona 60 öre per bidragsmottagare. Ersättningen bör utbetalas till kommunerna för deras kostnader under respektive kalenderår med början från innevarande år. Med hänsyn till socialstyrelsens uppskattning av antalet bidragsmottagare samt den medelförbrukning, som kan förutsättas vid av oss förordade ersättningsgrunder, synes det lämpligt, att riksdagen för ändamålet anvisar ett förslagsanslag av 1 300 000 kronor.

Med stöd av vad som sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att kommunerna av statsmedel skola erhålla bidrag till kostnaderna för den årliga utbetalningen av de allmänna barnbidragen i överensstämmelse med i denna motion närmare angivna riktlinjer, samt

att riksdagen måtte besluta att till bestridande av dessa bidrag för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 1 300 000 kronor.

Stockholm den 24 januari 1951.

S. G. W. Wahlund.

Torsten Bengtson.

B. A. Nilsson.

Gust. E. Andersson.

Gustav Hallagård.

Gärda Svenson.

Fritiof Karlsson.

Lars E. Andersson.
